

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ
ОРЛИ

chitanka.info

Преди петдесет или шестдесет години тяхното гнездо беше в скалите, от другата страна на клисурата, където днес минава железният път. Там бяха живели много години, необезпокоявани от никого. Бяха виждали от висините стадата диви кози, които слизаха от малкото синьо езеро, дивите петли, плахите сърни и едрите кафяво-черни мечки, над чиито бърлоги растеше здравец и бръшлян.

Никой не би могъл да каже нещо положително за тяхното минало, защото то обземаше един период от време, дълъг цял век и половина. Никой не знаеше къде бяха излюпени те, къде бяха се срещнали за пръв път и с какви събития бе изпълнен животът им в това време. Тогава през клисурата рядко минаваха хора — разбойници или овчари, — които вековните гори поглъщаха в своите мрачни дебри. А когато свирката на първия локомотив огласи тясната клисура и брадвите оголиха двата ѝ склона, орлите напуснаха това място завинаги.

Те се преселиха сред планината, на най-високата недостъпна скала, прилична на огромен жълт зъб, изникнал върху стръмните сипеи и урви, където сутрин и вечер пълзяха мъгли. Облаците, който вятърът гонеше по небето, сякаш се докосваха до върха на скалата, и когато човек се заглеждаше в тях, струваше му се, че не се движат те, а самата скала бяга назад заедно с планината и с цялата земя.

Слънцето и дъждът бяха изренили и отънили върха на варовика, а подземните води преди векове бяха пробрили в средата му голяма дупка. В тая малка пещера беше свито гнездото им. Няколко пръта, изцапани с куришки и ръждясали от кръв, предпазваха орлетата от пропастта. Кожи от дивеч и перушина от глухари покриваха вътрешността на тяхното просто и сурово убежище.

Вечер, когато се връщаха да нощуват, на скалистия връх беше още светло. Тук слънчевите лъчи се показваха първи и угасваха последни. Светлината бавно се оттегляше към върха и незабелязано догаряше бледорозова и нежна. В тия вечерни часове вечните снегове на околните върхове искряха рубиненочервени и девствено чисти, долу, в пропастта, мъглите се събираха като стада, а старите борове посивяваха. Студеното и равно мълчание на планината ставаше още по-тежко и напрегнато, като че самата планина се стаяваше в очакване на нещо велико и важно. Само еднообразният рев на водите ѝ се

чуваше по-силно, като единствен глас, който говореше за непроменната и вечна същност на живота.

Орлите се прибираха един след друг.

Най-напред над гребена на съседния хребет се показваше орлицата. Тя се спущаше към скалата и започваше да се вие край нея, сякаш я опасваше с невидими въжета. Тогава ясно се виждаха нейните широки, рошави криле, късото ѝ квадратно тяло и дори главата ѝ, която се движеше насам-натам.

Малко по-късно от запад, където залезът бе разкървавил небето, се показваше и орелът като черна точка, която нарастваше заплашително бързо. След минутка той се озоваваше над скалата, край която все още продължаваше да кръжи орлицата. Двете птици кацваха тържествено и бавно, прилични на две тъмни, злокобни сенки.

Там оставаха неподвижни, строги, загледани зад хоризонта, като че отново виждаха простора на равнините, над които бяха летели през деня — реките, пътищата и градовете, отдето достигаше шумът на един друг живот.

Понякога орлицата, която беше по-едра от орела, се приближаваше към него с тежки, едри скачки, с повдигнати заплашително криле, с изпъната шия и упорито се вглеждаше в очите му, сякаш искаше да му съобщи нещо. Дивият ѝ поглед гореше свирепо и гордо, а приведеното ѝ тяло напомняше с дебнещата си стойка убиец, който се приближава към жертвата си.

После двамата се наместваха на скалата и там заспиваха.

Случваше се през нощта планината да зареве от буря, да плисне дъжд или лапавица да побели всичко. Орлите обаче оставаха невъзмутими на местата си, безчувствени към стихията.

Сутрин се събуждаха в ранни зори, когато доловете на планината бяха още пълни с мрак, отърсваха се и отлитаха да дирят храна.

Орлицата отиваше към равнината на изток. Орелът беше си избрал вълнообразната местност на юг. Всеки от тях си имаше ловна област и никой не разчиташе на другия в дирене на плячката. Само когато се случваше да нападнат стадо диви кози, излязло по високите каменисти върхове, близо до някоя пропаст, двамата действаха заедно. Тогава се спущаха с фучене над жертвата си, блъскаха я с крилетата си, докато тя се зашеметеше и паднеше в пропастта. После с висок тържествуващ крясък налитаха на разкъсаното ѝ тяло.

Понякога дебнеха някой глухар, излязъл на открито, някой заек. Кръжаха над лова си търпеливо и с часове чакаха удобния миг, за да нападнат. А когато в планината не можеха да хванат нищо, отлитаха към равнината да дирят мърша.

Тяхното обоняние надушваше трупа от цели километри. Възходящите въздушни течения, които използваша, за да се издигнат високо, им помагаша много. Те бяха техните пътища по небето. Погледът им обхващаше всички подробности по земята на грамадно разстояние. От висините виждаха всеки ден синята ивица на морето, простора на равнините с градовете и селата, над които често се виеха, примамвани от домашните птици из дворовете. Всяка падина, всяка рекичка, всеки хълм им бяха познати, защото в течение на два века бяха летели над тая земя. Промените, които бяха станали долу през това време, оставаха за тях незабележими, понеже ставаха постепенно и бавно. Селата се бяха уголемили, както и градовете, горите, напротив, оредяваха, реките бяха стеснили коритата си, а пътищата умножили белите си нишки. Шумът от земята ставаше все по-продължителен. И ведно с тия промени орлите намираха все по-трудно храна; дивечът изчезваше, а трупове на умрели животни се срещаха рядко.

Бяха принудени да отлетат далеч, към бреговете на морето, или на север, към балкана. Там промените не бяха тъй големи.

Твърде често с дни не намираха храна, но това не ги смущаваше. Тяхната жизненост беше тъй голяма, че гладът не можете да ги изтощи. Правеше ги само по-свирепи и по-дръзки.

В своя дълголетен живот те помнеха не една война, не едно бедствие или мор. Техният усет за всяко нещастие, което приближаваше долу на земята, беше се изострил в течение на тия два века. Те разбираха какво означават далечните тътнежи на оръдията, които достигаха до слуха им като радостен предвестник, който им обещаваше богат пир. Пожарищата и миризмата на дим ги отвеждаха към бойните полета. Отгоре следяха човешките колони, обозите и бежанците, слушаха рева на добитъка и шума на битките, сигурни, че този път за дълго време ще имат обилна храна. Тогава напущаха планината и се преселваха там, дето кипеше войната. Човешкото месо не беше по-малко вкусно от това на животните. Заедно с гарваните и

мършоядите дяляха плячката си. И после, когато войната отминеше, с месеци продължаваха да се въртят по тия места.

Те бяха свидетели на пристъпите на чумата, от която някога селата опустяваха, а по пътищата не можеше да се види жива душа — помнеха страшната тишина, която беше легнала над земята в ония далечни времена, когато полетата стояха необработени и жътвата гниеше. Тогава се събираха на ята и като истински господари, спокойно и гордо, се виеха високо над смълчаните селища.

В тия отколешни дни край голите хълмове на някое дрипаво и бедно градче със заострени като бели моливи минарета и с разрушени стари кули и зидове хората им оставяха всяка неделя храна, защото ги тачеха и се възхищаваха от тяхната сила и недостъпност. Тогава из планината често ставаха малки битки, нападения, убийства и винаги можеше да се намери трупът на някой разбойник или на мирен нещастник, заклан край пътя.

Веднъж до един такъв труп орелът беше намерил мешинена кесия, пълна с пари. Тя беше оцапана с кръв и това го бе накарало да я приеме за къс месо. Той я отнесе в гнездото си и я сложи пред орлетата. Кесията стоя там докато кожата изгни и се разкъса. Монетите се пръснаха и завинаги останаха скрити от алчните очи на хората.

Така беше минал животът им досега. Всяка пролет орлицата снасяше едно-две яйца със синкави петна и лягаше да мъти. А когато орлетата пораснеха, напущаха гнездото и се преселваха далеч из околните планини.

Никаква опасност и никакъв враг не смущаваше тяхното спокойствие, сякаш те стояха над живота и над смъртта, недостигаеми дори от времето и промените, които ставаха долу, на земята. Наистина, понякога хората се опитваха да стрелят по тях, но те се пазеха добре, защото очите им виждаха на голямо разстояние и най-малките движения на човека и лесно отгатваха намеренията му...

* * *

Една сутрин, преди да се разсъмне, те се събудиха от слаб дъждец, който току-що беше започнал да ръми.

На изток, зад мрачния и настръхнал силует на планината, тънка жичка с цвета на прегоряло желязо показваше настъпването на зората. Няколко дрипави облака зачервяваха краищата си. Беше необикновено тихо, тъмно и задушно.

Червеното петно на изток растеше. Между облаците блесна една звезда. След това зелена светкавица клъвна хоризонта. Облаците се раздвижиха. Излизаше вятър. По огромната издигнатина на планината легна тъмна сянка. Личеше, че идва буря.

Орелът, който спеше на ръба на скалата, стана неспокоен. Инстинктът му подсказваше, че не бива да остане тук. Орлицата и той се спогледаха. Вятърът се усилваше и разрошваше перата им. Изведнъж една топла вълна лъхна върху тях. В следния миг нова светкавица озари цялата планина и нейният гръм продъни небесата. От насрещния връх се зададоха тежки черни облаци като грамадно стадо от исполински животни. Зората се удави в тях, нощта отново се върна. Водите забучаха и техният рев се смеси с фученето на горите.

Бурята заплашваше да отнесе орлите от скалата. Пръв хвъркна орелът. Като сви крилете си той се опита да се спусне към пропастта. Но стихията го издигна нагоре като черна топка, която изчезна в тъмната маса на един облак. Тя едва не го удари в скалите. Тогава той размаха криле и литна срещу вятъра. Тъмнината му пречеше да кацне. Облакът го подхвана и го понесе. Той беше принуден да се изостави на тая могъща сила, срещу която бе безпомощен. Стремеше се само да намали бързината, с която летеше. Неговото силно развито чувство за ориентиране не го остави и сега, когато край него имаше само мрак. Бурята го носеше на север, зад планината. Малко по-далеч над нейните стръмни склонове падащият вятър щеше да го събори в пропастите, но той успя овреме да се задържи, като разпери опашните си пера и отчаяно размаха криле. Знаеше, че бурята тепърва ще се развихри, и с всички сили се помъчи да се издигне по-високо, за да излезе от периферията на циклона. Беше започнало да вали, гръмотевиците следваха една след друга и само в тяхната студена светлина можеше да види косматите облаци, грамадни и необятни като тъмно море, сред което летеше.

Цели три часа продължи неговата борба с бурята. Най-сетне той се отказа да се издигне над вятъра. Беше отнесен далеч от планината, измокрен, изтощен и омаломощен. Облакът, който го носеше, се

разкъса и той видя под себе си малка равнина, заобиколена с венец от ниски планини. Широк слънчев лъч, промъкнал се кой знае как, огряваше посевите близо до едно малко градче, което се белееше сред равнината. Няколко пъти ту просветваше, ту отново ставаше тъмно, понеже облаците се разкъсваха и пак се събираха. Бързината на вятъра намаля.

Измокрената перушина на орела започна да му тежи. Той се крепеше с мъка във въздуха и когато се озова над градчето, беше принуден да се спусне ниско. Нови облаци, които идваха зад него, заплашваха да го догонят. Те пълзяха откъм планината ведно с мъглата, която нахлуваше в равнината като грамадни пълчища от някакво войнство.

Като видя покривите на къщите и тесните улици на градеца, орелът си избра един комин и кацна на него.

Часът беше девет. По главната улица минаваха групи колибари, които отиваха на пазара, скърцаха коля и високо ехтяха чуковете на бакърджиите. Измокрената от дъжда улица миришеше на конски тор, на мокро сено и на кал. Отсреща, през улицата, се виждаше запалената пещ на една фурна и се носеше дъхът на току-що изпечен хляб. Тук дъждът беше минал не тъй буен и стихиен, градецът беше само окъпан, а от това изглеждаше още по-тих и по-кротък.

За пръв път в своя живот орелът беше толкова близо до хората. Той чуваше техните гласове, виждаше лицата им, най-малките им движения и не изпитваше никакъв страх. Човешкият свят му бе познат, макар че го беше виждал от високо. Той дори не се учудваше. От силната умора беше като болен. Крилете му стояха увиснали, перата му бяха настръхнали като копия, а от мокрото му тяло се издигаше пара.

Никой от минавачите по улицата не беше го забелязал. Хората минаваха долу, без да вдигнат глава, и той стоя там спокоен. Но на обед, когато чиновниците и децата започнаха да си отиват вкъщи, хлебарят го видя и го посочи на съседа си, един самарджия. В скоро време на улицата се натрупа цяла тълпа от възрастни и деца. Всички го сочеха с ръце и шумно говореха.

Орелът стоеше на комина неподвижно, сякаш спеше. Някой хвърли към него камък, който изтрополя по керемидите на покрива. Друг го замери с буца кал. Отначало спореха откъде е дошъл и по

какъв начин се е озовал на комина, после започнаха да махат с ръце, за да го принудят да излети. Когато това не помогна, те се разотидоха. Хлебарят разгони децата и отиде да обядва.

Улицата опустя. Над града пекна слънце и още по-силно замириса на конски тор и на кал.

Тогава калфата на самарджията, един хлапак с лукави очи и с лунички по лицето, реши да убие орела. Като напълни една стара кабзалия с парчета от серкмени топки, той се покачи на покрива на съседната плевня, клекна там и започна да се прицелва.

Птицата продължаваше да стои все така неподвижно, сякаш съзерцаваше в себе си величествения свят на планината, отдето бурята я беше изтръгнала. Тя не виждаше калфата, който беше зад нея.

Чу се силен гръм. Старата пушка изригна облак бял дим и цял рояк олово.

Орелът увисна на комина и с разперени криле падна на покрива...

От съседните дюкяни наскочаха хора, вдигна се врява. Някои псуваха калфата, други му викаха да смъкне орела от покрива. След минутка още топлото тяло на птицата глухо падна на улицата...

Две седмици по-късно нейното чучело, приготвено от учителя по естествена история, остана да краси бюфета на градското казино.

Орлицата чака своя другар няколко дни. Тя беше се спасила от бурята, като се завря в една дупка на скалата. Когато орелът не се върна и след десетия ден, тя напусна скалата завинаги.

Изостреният жълтеникав варовик остана да стърчи самичък. Само облаците минаваха край него и всред околната тишина той изглеждаше като грамаден развален зъб, престарял и никому ненужен.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.